

Vaasan hovioikeus

Tuomio

22/106783

Antamispäivä
17.02.2022Asianumero
R 21/260**Ratkaisu, johon on haettu muutosta**Satakunnan käräjäoikeuden tuomio 26.11.2020 nro 146248
(liitteenä)**Asia**

Törkeä avustuspetos ym.

Valittajat ja vastapuolet Aluesyyttäjä [REDACTED]
Porin Kaupunki
Suomen Valtio/ Opetus- ja Kulttuuriministeriö
[REDACTED]**Oikeudenkäynti hovioikeudessa**

Syyttäjän valitus

Vaatimukset

Syyttäjä on vaatinut, että [REDACTED] tuomitaan törkeästä avustuspetoksesta ensisijaisesti käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevän syytteen mukaisesti ja toissijaisesti käräjäoikeudessa syyksi luetun menettelyn mukaisesti kuitenkin siten, että [REDACTED] on antanut seuraavat oppilasmääriä koskevat tiedot

Ilmoituspv (tilastointipvm)	Ilmoitettu opp.määrä	Todettu opp.määrä	Haamuoppilaita
20.9.2012	218	128	90
20.1.2013	215	117	98
20.9.2013	231	148	83
20.1.2014	214	126	88
20.9.2014	253	149	104
20.1.2015	248	108	140
20.9.2015	257	120	137
20.1.2016	253	106	147
20.9.2016	257	111	146
20.1.2017	249	90	159
20.9.2017	248	86	162
20.1.2018	103	63	40

Väärän sisältöisten ilmoitusten perusteella [REDACTED] on hankkinut tai yrittänyt hankkia Porin kaupungille taloudellista hyötyä vuosilta 2012-2018 vähintään 2.442.044 euroa.

Lisäksi syyttäjä on vaatinut, että [REDACTED] tuomittua rangaistusta korotetaan ja että vankeusrangaistus joka tapauksessa tuomitaan ehdottomana. Edelleen syyttäjä on vaatinut, että [REDACTED] velvoitetaan korvaamaan valtiolle sen varoista hovioikeudessa maksettavat todistelukustannukset.

Perusteet

Ensisijainen vaatimus

Käräjäoikeus on päättänyt tuomiossaan virheelliseen lopputulokseen niin kutsuttujen haamuopiskelijoiden määrän osalta. Käräjäoikeus on virheellisesti katsonut tutkinto-opiskelijoiksi sellaisia opiskelijoita, jotka eivät suorita lukion koko oppimäärää. Jaolla aineopiskelijoihin ja tutkinto-opiskelijoihin on suuri merkitys valtionosuusrahoituksen määrälle. [REDACTED] on tiennyt, että ammatillisen tutkinnon perusteella ylioppilaskirjoituksiin osallistuvat opiskelijat tulee ilmoittaa opetushallitukselle aineopiskelijoina eikä tutkinto-opiskelijoina.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 2 momentin mukaan lukiokoulutuksen opiskelijamäärään lasketaan lukion koko oppimäärää opiskelevat. Opiskelijamääriä laskettaessa opiskelija voidaan asetuksen 23 §:n mukaan lukea opiskelijaksi enintään niin kauan kuin opiskelu voisi päätoimisesti suoritettuna kestää.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 48 §:n mukaan opiskelija voidaan samana tilastointipäivänä ilmoittaa opiskelijamääriin rahoituksen saamiseksi vain yhdessä rahoituslaissa tarkoitettussa koulutuksessa. Lukiolain (629/1998) 18 a §:n 2 kohdan mukaan muu henkilö kuin lukion oppimäärää suorittava opiskelija saa osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hän on suorittanut ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettun ammatillisen tutkinnon. Vastaava säännös on ollut lukiolaissa jo ennen lukiolain 18 a §:n 2 kohdan muuttamista (534/2017).

Opetushallituksen ohjeen mukaan opiskelijamääriin ilmoitetaan lukion koko oppilasmäärää opiskelevat. Opiskelijat, jotka suorittavat ylioppilastutkinnon ammatillisen tutkinnon pohjalta, eivät suorita lukion koko oppimäärää. Heidät tulee siten lukea aineopiskelijoiksi eikä tutkinto-opiskelijoiksi. Porin koulutuslautakunnan 6.10.2009 tehdyn päätöksen perusteella ei voida poiketa opetushallituksen valtionapua koskevista ohjeista.

[REDACTED] menettely ei ole perustunut yleiseen käytäntöön. Suuri osa niistä opiskelijoista, jotka on merkitty virheellisesti tutkinto-opiskelijoiksi, on merkitty virheellisesti vain yhtenä tilastointipäivänä. Tämä on yleensä ollut ylioppilastutkinnon suorittamista edeltävä tilastointipäivä, vaikka opiskelijan kirjaaminen aikuislukioon olisi tapahtunut jo aikaisemmin. Kyseisenä tilastointipäivänä on myös jo ollut tiedossa kurssimäärä, jonka opiskelija on suorittanut aikuislukiossa. [REDACTED] tahallisuutta ei poista myöskään se, että valtionosuusrahoitusta olisi saatu väärin perustein myös muissa aikuislukioissa.

Toissijainen vaatimus

Mikäli vastoin syyttäjän käsitystä hyväksytään käräjäoikeuden tulkinta, että [REDACTED] laatumasta luettelosta (kirjallinen todiste 6) on poistettava ne opiskelijat, jotka ovat osallistuneet ylioppilaskirjoituksiin ammatillisen tutkinnon pohjalta, saadaan syyttäjän esittämän toissijaisen rangaistusvaatimuksen mukainen määrä haamuopiskelijoita.

Käräjäoikeus on joutunut tarkemman selvityksen puuttuessa arvioimaan haamuopiskelijoiden määrää ainoastaan kahden viimeisen tilastointipäivän taulukkojen perusteella. Tämä on johtanut virheelliseen lopputulokseen. Käräjäoikeudessa esitetystä taulukosta ovat puuttuneet opiskelijat, joiden

osalta ei ole ollut enää merkintöjä kahtena viimeisenä tilastointipäivänä. Kahta tilastointipäivää koskevassa taulukossa on lisäksi virheellisiksi merkitty sellaisiakin opiskelijoita, jotka hovioikeudessa esitettävän lisätutkintapöytäkirjan taulukossa on hyväksytty tutkinto-opiskelijoiksi.

Käräjäoikeus on poistanut ammatillisen tutkinnon perusteella ylioppilaskirjoituksiin osallistuvista opiskelijoista myös sellaisia opiskelijoita, jotka olisi katsottava haamuopiskelijoiksi muulla perusteella. Huomattava osa ammatillisen koulutuksen perusteella ylioppilastutkintoon osallistuneista opiskelijoista olisi tullut poistaa tutkinto-opiskelijoista passiivisuuden perusteella tai sen vuoksi, että opiskeluihin on käytetty liian pitkä aika.

Käräjäoikeus on virheellisesti poistanut haamuopiskelijoista myös aiempia opintoja koskevien epämääräisten merkintöjen tai muutoin tulkinnanvaraisuuden perusteella 33 opiskelijaa. Vaikka haamuopiskelijoiden määrässä saattaa olla virheellisiä merkintöjä suuntaan tai toiseen, kysymys on kuitenkin ollut vain muutamista opiskelijoista.

Porin kaupungin valitus

Vaatimukset

Porin kaupunki on vaatinut, että [REDACTED] maksettavaksi tuomittu vahingonkorvaus korotetaan 2.880.557 euroksi käräjäoikeuden tuomion sivulta 3 ilmenevine viivästyskorikoineen. Lisäksi Porin kaupunki on vaatinut, että [REDACTED] velvoitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hovioikeudesta 3.080 eurolla laillisine viivästyskorikoineen.

Perusteet

Käräjäoikeus on päätenyt asiassa oikeaan lopputulokseen lukuun ottamatta haamuopiskelijoiden määrää, joka on olennaisesti vaikuttanut tuomitun vahingonkorvauksen määrään. Vahingonkorvauksen määrän perusteena olevien haamuopiskelijoiden määrät ovat seuraavat:

Ilmoituspv	Ilmoitettu	Haamuoppilaita
20.9.2012	218	118
20.1.2013	216	114
20.9.2013	231	109
20.1.2014	214	105
20.9.2014	253	136
20.1.2015	248	146
20.9.2015	257	148
20.1.2016	253	153
20.9.2016	257	156
20.1.2017	249	164
20.9.2017	248	169
20.1.2018	103	46

Käräjäoikeuden tekemät vähennykset haamuopiskelijoiden määrässä eivät ole lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettujen säännösten mukaisia. Opiskelijoiden jakoa aine- ja tutkinto-opiskelijoihin koskevat säännökset ovat yksiselitteiset. Opiskelijamäärän laskemisessa noudatettavien säännösten osalta Porin kaupunki on toistanut syyttäjän valituksessaan esittämät perusteet.

Opiskelijat, jotka suorittavat ylioppilastutkinnon ammatillisen tutkinnon pohjalta, eivät suorita lukion koko oppimäärää, eikä heitä tulisi lukea tutkinto-opiskelijoiksi vaan aineopiskelijoiksi. Porin koulutuslautakunnalla ei ole toimivaltaa poiketa valtiosuutta koskevista opetushallituksen ohjeista. [REDACTED] on itse valmistellut koulutuslautakunnan päätösesityksen.

Suomen valtion/ Opetus- ja kulttuuriministeriön valitus

Vaatimukset

Suomen valtio/ Opetus- ja kulttuuriministeriö (jäljempänä valtio) on vaatinut, että [REDACTED] tuomitaan rangaistukseen käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevän syytteen mukaisesti törkeästä avustuspetoksesta ja virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Perusteet

Käräjäoikeus on arvioinut väärin tutkinto-opiskelijoiden määrästä esitetyn näytön ja päätenyt virheelliseen lopputulokseen väärin ilmoitettujen opiskelijamäärien osalta. Käräjäoikeus on tuomiossaan käsitellyt ja perustellut vain kahta tietojen ilmoittamispäivää, vaikka opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt kaupunkia koskevan perusteettoman edun takaisinperintäpäätöksen vuosilta 2012-2016 sekä tehnyt vuodelta 2017 erillisen valtiosuutta koskevan oikaisupäätöksen. Väärin ilmoitetut opiskelijamäärät tulee laskea käräjäoikeudessa esitetyn alkuperäisen syytteen ja opetus- ja kulttuuriministeriön tekemän takaisinperintäpäätöksen mukaisesti.

Lukiokoulutusta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevat säännökset ovat selkeät ja yksiselitteiset lukiokoulutuksen toteuttamisen ja sen rahoituksen osalta. Lukion käyttökustannusten rahoitus määräytyy lukiossa opiskelijamäärien ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Opiskelija voidaan lukea samanaikaisesti rahoituksen perusteena olevaksi suoritteeksi vain yhdessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain soveltamisalaan kuuluvassa koulutuksessa. Opiskelijamäärän laskemisessa noudatettavien säännösten osalta valtio on toistanut syyttäjän valituksessaan esittämät perusteet.

Porin kaupunki on ilmoittanut kaikkina vuosien 2012 – 2016 tilastointipäivinä käyttömenojen valtiosuuksien määräämistä ja laskemista varten Porin kaupungin lukiokoulutuksen opiskelijamäärät liian suurina. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettujen säännösten perusteella annetut suorite- ja kustannustiedot ovat tärkein ja keskeisin tieto, jotka koulutuksen järjestäjät ovat velvollisia ilmoittamaan valtionapuviranomaiselle. Porin kaupungille on maksettu virheellisten opiskelijamäärätietojen perusteella liikaa valtiosuutta lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin.

[REDACTED] vastaus

Vaatinus

[REDACTED] on vaatinut, että syyttäjän, Porin kaupungin ja Suomen valtion valitukset hylätään.

Perusteet

[REDACTED] on viitannut omassa valituksessaan esittämiinsä perusteisiin. Lukiokoulutuksen rahoitusosuuksia koskevissa ilmoitetuissa oppilasmäärissä

ei ole ollut niin sanottuja haamuoppilaita. [REDACTED] ei ole antanut virheellisiä tietoja lukiokoulutuksen rahoitusosuuksia koskevista ilmoitetuista oppilasmäärissä. Ainakaan [REDACTED] ei ole antanut mainittuja tietoja tahallaan. Valituksissa väitetyt haamuoppilaiden määrät ovat joka tapauksessa selvästi ylimitoitettuja.

Väite, että ammatillisen tutkinnon pohjalta ylioppilastutkinnon suorittavat opiskelijat tulee katsoa aineopiskelijoiksi, on virheellinen ja yleisen käytännön vastainen. Kun ammatillisen tutkinnon suorittaneet ovat ilmoittautuneet aikuislukioon saadakseen ylioppilastutkinnon, heidän tavoitteenaan on ollut suorittaa lukion kurssit ja lukion oppimäärä. Tämän vuoksi heidät on katsottu koko ajan tutkinto-opiskelijoiksi.

Winnova/Länsirannikon Koulutus Oy (entinen Länsirannikon koulutuskuntayhtymä) ja Porin aikuislukio/Porin sivistystoimi ovat solmineet kaksois- ja kolmoistutkintojen yhteistyöstä ensin yleissopimuksen. Tämän jälkeen on tehty lukuvuosittaiset suunnitelmat ja sopimukset, jotka koulujen rehtorit ovat allekirjoittaneet. Näissä sopimuksissa on sovittu, että kyseiset opiskelijat ovat 3-3,5 ensimmäistä vuotta tutkinto-opiskelijoina kirjoilla Winnovassa ja aineopiskelijoina aikuislukiossa. Tämän jälkeen opiskelijat ovat siirtyneet neljänneksi vuodeksi aikuislukion kirjoille, jolloin opiskelijat ovat olleet aikuislukiossa tutkinto-opiskelijoita. Sekä Winnova että Porin sivistystoimi ovat hyväksyneet menettelyn ja tällä järjestelyllä valtionosuuden maksujen saanti on jäänyt pois Winnovalta ja siirtynyt aikuislukiolle.

Porin sivistyslautakunnassa on päätetty, että tutkinto-opiskelijoiksi määritellään ne oppilaat, jotka suorittavat lukion oppimäärää tavoitteenaan osallistua ylioppilastutkintoon joko lukion tai ammatillisen tutkinnon pohjalta. [REDACTED] on keskustellut tulkinnasta silloisen esimiehensä [REDACTED] kanssa, joka on hyväksynyt tulkinnan sekä esitellyt asian sivistyslautakunnalle. Lautakunta on hyväksynyt esityksen yksimielisesti.

Edellä lausutuista syistä [REDACTED] on ollut oikeus merkitä ammatillisen tutkinnon pohjalta ylioppilastutkintoon osallistuvat opiskelijat tutkinto-opiskelijoiksi. Joka tapauksessa [REDACTED] ei ole toiminut tietoisesti ja tahallaan vastoin määräyksiä, joten menettelyä ei voida lukea hänen syykseen rikoksena, eikä se voi aiheuttaa hänelle vahingonkorvausvelvollisuutta.

Mikäli hovioikeus katsoo, että [REDACTED] tulisi tuomita ankarampaan rangaistukseen, tulisi [REDACTED] tuomita ehdollisen vankeusrangaistuksen ohella oheisseuraamukseen ehdottoman vankeusrangaistuksen sijaan.

[REDACTED] valitus

Vaatimukset

[REDACTED] on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja syytteet törkeästä avustuspetoksesta ja virkavelvollisuuden rikkomisesta hylätään ja että hänet vapautetaan kaikesta korvausvelvollisuudesta Porin kaupungille ja valtiolle. Toissijaisesti [REDACTED] on katsonut, että hän on kohdassa 1 syyllistynyt ainoastaan avustuspetokseen ja sen vuoksi vaatinut, että syyte törkeästä avustuspetoksesta enemmälti hylätään. Lisäksi [REDACTED] on vaatinut, että hänelle tuomittua rangaistusta lievennetään tai joka tapauksessa alennetaan ja että hänen Porin kaupungille maksettavakseen tuomittua vahingonkorvausta alennetaan ja joka tapauksessa sovitellaan. Edelleen [REDACTED] on vaatinut, että käräjäoikeuden 14.6.2019 (PK 19/1161) määräämä vakuustakavarikko kumotaan.

Perusteet

Syksylukeminen

Käräjäoikeus on tehnyt esitetystä näytöstä virheelliset johtopäätökset, kun se on katsonut, että valtionrahoitusosuuksia koskevissa ilmoitetuissa oppilasmäärissä on ollut niin sanottuja haamuoppilaita. Käräjäoikeuden syyksi lukema haamuoppilaiden määrä on joka tapauksessa selvästi ylimitoitettu.

Aikuislukiossa kunkin opiskelijan opiskelustatus on vaikeasti määriteltävissä. Aikuislukion tarkoituksena on pitää opiskelija mahdollisimman pitkään opiskelussa kiinni. Aikuisopiskelijat eivät välttämättä aloita opiskelua heti ilmoittautumisen jälkeen, ja opiskelijoita ilmoittautuu aikuislukioon myös pitkin lukuvuotta. Aikuislukion opiskelijamäärät vaihtelevat jopa viikoittain.

Aikuislukion opiskelijoiden opintovuosien määrän tarkastaminen on erityisen vaikeaa ja osin jopa mahdotonta. Opiskelijat eivät aina itsekään muista mitä ja missä ovat opiskelleet. [REDACTED] ei ole myöskään ollut pääsyä muiden koulujen kuin aikuislukion tietojärjestelmiin, kuten todistaja [REDACTED] on ollut.

Tutkinto-opiskelijoiksi katsotaan lukiota suorittavat ja ylioppilaskirjoituksiin osallistuvat, ammatillisen tutkinnon perusteella tutkintoa suorittavat, päivälukiosta siirtyvät opiskelijat ja päivälukiossa opiskelevat, mutta aikuislukiossa kursseja suorittavat opiskelijat. Opiskelijastatuksen määrittelyä koskevat määräykset ja ohjeet ovat olleet epäselviä ja tulkinnanvaraisia. Käräjäoikeus on virheellisesti pitänyt todistaja [REDACTED] tulkintoja oikeina ja luotettavina. [REDACTED] ei ole milloinkaan työskennellyt aikuislukiossa, vaan päivälukiossa, jossa menettelytavat ja tulkinnat ovat erilaisia. [REDACTED] on parhaan kykynsä mukaan pyrkinyt tekemään tulkintoja siitä, ketkä ovat täyttäneet tukeen oikeuttavan opiskelijan kriteerit. [REDACTED] ei ole myöskään saanut esimieheltään minkäänlaista rajanveto-ohjeistusta opiskelijastatuksen määrittelyyn.

[REDACTED] on hyväksynyt koulutussihteerin valmistelemat oppilaslistat ja luottanut niiden olevan oikein ja vastaavan todellista tilannetta. Hän ei ole osallistunut listojen valmisteluun, vaan se on ollut koulutussihteerin tehtävä. Koulutussihteerit eivät ole rehtorin alaisia.

[REDACTED] on pyrkinyt aikuislukion toimintatapojen ja tarkoituksen mukaisesti selvittämään syyn opiskelun keskeytymiselle ennen erottamispäätöksen tekemistä. Erottamispäätöstä ei ole tehty ilman asianmukaista selvitystyötä, joka on vienyt aikaa. [REDACTED] on tehnyt erottamispäätöksiä sitä mukaan, kun opiskelijoiden tilanne on selvitetty.

Opiskelijaa ei tule myöskään katsoa eronneeksi pelkän opinto-oppaan määräyksen perusteella. Oppaassa ei ole kysymys velvoittavasta määräyksestä. Oppaan perusteella on myös epäselvää, mistä vuoden määräajan katsotaan alkavan. Aikuislukiossa on tarkoitus pitää opiskelija elämässä kiinni, joten harkinnan käyttäminen on myös tältä osin ollut oikeutettua ja perusteltua.

Mikäli katsotaan, että ilmoitetut opiskelijamäärät ovat sisältäneet haamuoppilaita, [REDACTED] ei ole edellä esitetty seikat huomioon ottaen antanut vääriä tietoja tahallisesti eikä rikkonut virkavelvollisuuttaan. [REDACTED] ei ole ollut mitään syytä virheellisten tietojen antamiseen. Väitettyjen haamuopiskelijoiden määrällä ei ole ollut edes välillisesti vaikutusta Porin aikuislukion olemassaoloon, lukion tuntikehykseen, lukion määrärahoihin eikä

rehtorin opetusvelvollisuuteen ja palkkaan. Lisäksi [REDACTED]
[REDACTED], mikä tulee ottaa huomioon
asian harkinnassa.

Rangaistus

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen [REDACTED] tuomittu rangaistus on joka tapauksessa liian ankara ja sitä tulee alentaa. Oppilasstatuksen määrittelyä koskevat säännökset ovat olleet tulkinnanvaraisia ja ne ovat mahdollistaneet erilaisten johtopäätösten tekemisen, eikä selviä toimintatapoja ole määrätty. [REDACTED] on lisäksi joutunut asian johdosta huomattavan julkisuuden kohteeksi, kun hänet on asian valtakunnallisessa uutisoinnissa mainittu nimeltä. [REDACTED] asema ja toiminta huomioon ottaen julkisuus on ollut laadultaan ja laajuudeltaan poikkeuksellista ja yllättävää.

Korvaukset

Vaikka [REDACTED] katsottaisiin syyllistyneen asiassa rikokseen, käräjäoikeuden tuomitsema vahingonkorvaus on perusteeton ja joka tapauksessa liiallinen. Porin kaupunki ei ole riittävästi yksilöinyt sitä, mistä syystä ja kuinka paljon sille on syntynyt vahinkoa. Vahingosta ei ole ainakaan esitetty sellaista näyttöä, jonka nojalla korvausvaatimus olisi tullut osaksikaan hyväksyä. Koska vahinkoedellytystä ei ole yksilöity tai näytetty, korvausvaatimus tulee mahdollisesta syyksilukemisesta huolimatta kokonaisuudessaan hylätä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on määrännyt Porin kaupungin palauttamaan liikaa saadun valtionosuuden 2.880.557 euroa, jota sen ei olisi alun alkaen pitänyt saada. Kaupungille ei siten ole aiheutunut vahinkoa. Palautuksen jälkeen tilanne vastaa sitä, millainen sen olisi tullut olla, mikäli virheellisiksi väitettyjä tietoja ei olisi ilmoitettu. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myös päättänyt olla perimättä Porin kaupungilta korkoja. [REDACTED] ei ole perusteettoman edun palautuksen vuoksi kaupungille korvausvelvollinen. Mikäli [REDACTED] määrättäisiin maksamaan kaupungille vaadittu korvaus, saisi kaupunki hänen kustannuksellaan edun, joka ei sille ole kuulunut.

Kaupunki on käyttänyt saamansa rahavarat itse päättämiinsä tarkoituksiin ja siten hyötynyt varojen käytöstä. Varoja ei ole juurikaan käytetty aikuislukioon, joten sen olemassaolo tai edes väitetyt liioitellut oppilasmäärät eivät ole aiheuttaneet vahinkoa. Myöskään aikuislukion lakkauttaminen tai toimintatapojen muutos ei olisi ollut nopeasti toteutettavissa, vaikka väitetty haamuoppilaiden määrä olisi ollut tiedossa.

[REDACTED] palkkaan perustuva korvausvaatimus on perusteeton, koska [REDACTED] ei ole syyllistynyt tahalliseen rikokseen. [REDACTED] on kaupungin vakituinen työntekijä, jolle olisi maksettava palkkaa joka tapauksessa kyseiseltä ajalta. Vaatimus on siten tältäkin osin yllättävä.

Syyttäjän vastaus

Vaatimus

Syyttäjä on vaatinut, että [REDACTED] valitus hylätään.

Perusteet

Haamuopiskelijoiden määrän osalta syyttäjä on viitannut valituksessa esittämiinsä perusteisiin.

Aikuislukion käyttökustannusten rahoitus määräytyy lukioissa opiskelijamäärien ja opiskelijaa kohti määrätyn yksikköhinnan perusteella. [REDACTED] on asemansa ja kokemuksensa perusteella ollut tieto siitä, että säännösten perusteella opiskelijamäärä on se seikka, jonka perusteella valtionavustus myönnetään. [REDACTED] on myös ollut tieto opiskelija-aineksen monimuotoisuudesta. [REDACTED] on tahallaan antanut tätä olennaista seikkaa koskevia, syyttäjän valituksesta ilmeneviä, vääriä tietoja.

Toisin kuin [REDACTED] valituksesta ilmenee, [REDACTED] on tehnyt asiaan liittyvän selvityksen saman materiaalin perusteella, mikä Porin aikuislukiolla on ollut käytettävissään.

Avustusta koskeva lainsäädäntö on vuodelta 1998, eikä missään vaiheessa ole käynyt ilmi, että aikuislukiot eivät pystyisi lainsäädännön ja annettujen ohjeistusten perusteella pitämään oppilaitoksissaan kirjoilla niitä opiskelijoita, jotka sinne kuuluvat. Muiden aikuislukioiden kohdalla ei ole ilmennyt vastaavaa ongelmaa.

Aikuislukion rehtori on se henkilö, jolla on oikeus ottaa sekä erottaa opiskelijoita. Koulutussihteerin laatimissa opiskelijatilastoissa ovat jo olleet ne opiskelijat, jotka sinne rehtorin määräyksen mukaan ovat kuuluneet.

Rangaistuksen osalta syyttäjä on viitanut omassa valituksessa esittämäänsä vaatimukseen. Rangaistusta ei ole syytä alentaa asian saaman julkisuuden perusteella.

Porin kaupungin vastaus

Vaatus

Porin kaupunki on vaatinut, että [REDACTED] valitus hylätään.

Perusteet

Syyksilukeminen

[REDACTED] on toimiessaan Porin aikuislukion rehtorina antanut vuosittain virheellisiä tietoja oppilasmääristä valtionosuusviranomaiselle valtionosuuden perusteeksi ja tällä menettelyllään aiheuttanut Porin kaupungille perusteettomana palautettavaksi määrätyn valtionosuuden suuruisen vahingon.

Aikuislukiossa opiskelijoiden alkuhaastattelun ja tilanteen kartoituksen perusteella tehdään päätökset siitä, onko opiskelija aineopiskelija vai tutkinto-opiskelija sekä siitä, osallistuuko opiskelija kirjoituksiin ammatillisen tutkinnon pohjalta. Tällöin opiskelija ei suorita lukion koko oppimäärää. Alkukartoituksen perusteella tarvittavat lähtötiedot kirjataan oppilashallintojärjestelmään. Jos opiskelijan status opiskelun aikana muuttuu, asiasta on tehtävä muutoksen tapahtuma-ajankohtana tarvittavat päätökset ja kirjaukset oppilashallintojärjestelmään. Porin kaupungin sivistystoimialalla työskennelleet henkilöt eivät ole olleet tietoisia, että [REDACTED] olisi tarvinnut tukea opiskelijastatuksen määrittelyssä.

[REDACTED] työskentelee sivistystoimialan hallinnossa ja hänellä on oppilashallintojärjestelmän pääkäyttäjaoikeudet. Hänellä on vuosien kokemus koulutussihteerin tehtävistä ja hänen tehtävänä on ollut ohjeistaa ja neuvoa sekä peruskoulun että lukioasteen sihteejä. Hän tuntee tilastointipäiviin liittyvät ohjeistukset ja tietojenkeruu. [REDACTED] on siten ammattitaitoa opiskelijastatuksen määrittelyssä.

██████████ on ollut käyttäjäoikeus oppilashallintojärjestelmään. Hänellä on siten ollut mahdollisuus tarkistaa koulutussihteerin valmistelemat listat. Kouluille ja lukioille on lisäksi lähetetty ohjeet siitä, miten tilastointipäivän edellyttämät tiedot tulee antaa. Rehtori vastaa oman oppilaitoksensa toiminnasta ja hänen tehtävänsä on ottaa ja erottaa opiskelijat. Rehtori on siten vastuussa opiskelijalistojen oikeellisuudesta.

Tekoaikana voimassa olleen lukiolain mukaan lukion oppimäärä tulee suorittaa enintään neljässä vuodessa, ellei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä pidennystä suoritusajaksi. Opiskelija, joka ei ole suorittanut lukion oppimäärää mainitussa ajassa, katsotaan eronneeksi. Eronneeksi katsotaan myös sellainen opiskelija, joka ilmoittamatta pätevää syytä on poissa opetuksesta, jos on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja. Tutkinto-opiskelija on katsottava opinto-oppaan mukaisesti eronneeksi silloin, kun opiskelijalla ei ole opintosuorituksia lukuvuoden ajalta.

Opiskelija tulee katsoa eronneeksi, kun lainsäädännön edellytykset täyttyvät. Halu pitää opiskelijat mahdollisimman pitkään kiinni opinnoissa ei ole perusteltu syy olla tekemättä erottamispäätöstä. Tämä lukiolain vastainen menettely on johtanut siihen, että kaupunki on saanut valtionosuutta, jota sen ei olisi kuulunut saada. Opiskelija olisi ollut mahdollista kirjata oppilashallintojärjestelmään sellaisella statuksella, että hänen opintonsa ovat keskeytyneet, vaikka hänen tilannettaan ei olisi vielä kartoitettu. Tällä tavoin toimimalla valtionosuutta olisi vastaanotettu vain todellisuudessa opiskelevista opiskelijoista. Lisäksi erottamispäätös yhdenkään opiskelijan kohdalla ei voi kestää yli vuotta.

Koulutussihteerin ██████████ on yrittänyt tuoda ██████████ tietoon, että oppilashallintojärjestelmän listauksissa on niin sanottuja haamuoppilaita. Tällä ei kuitenkaan ole ollut vaikutusta ██████████ toimintaan. Vasta, kun asia on tullut sivistystoimialan johdon tietoon ja ██████████ kanssa on keskusteltu asiasta, opiskelijoiden määrä aikuislukiossa on romahtanut äkillisesti. Tässä vaiheessa on tehty useita erottamispäätöksiä ja näiden päätösten määrä on poikennut huomattavasti aikaisempina vuosina tehdyistä erottamispäätöksistä.

██████████ esittämät vähennykset väärin ilmoitetuista oppilasmääristä eivät ole lukiolain eivätkä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettujen säästöjen mukaisia. Valtionosuutta myöntävällä viranomaisella on parhaat edellytykset arvioida, milloin valtionosuuden maksamisen edellytykset täyttyvät ja milloin eivät.

Vahingonkorvaus

Valtionosuudet on maksettu vuosittain koulutuksen järjestäjälle eli Porin kaupungille. Valtionosuudet ovat olleet korvausta kaupungille opetuksen järjestämisestä, eikä kaupungille ole tarkoitettu jäävän tuloa, saati säästöä valtionosuusrahoituksesta. Valtionosuusrahoitus on käytetty koulutuksen järjestämisestä aiheutuneisiin kustannuksiin eikä rahoitusta ole edes voinut käyttää muihin tarkoituksiin kaupungin hyväksi. Oppilasmäärällä on ollut merkitystä aikuislukion tuntikehykseen ja koululle myönnettyjen määrärahojen suuruuteen sekä rehtorin palkkaan.

Kaupunki on käyttänyt saamansa valtionosuusrahoituksen hyvässä uskossa siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty. Kaupungilla ei ole mahdollisuutta periä käytettyä rahoitusta takaisin palautusta varten.

Kaupungille on siten aiheutunut takaisinperityn valtionosuusrahoituksen suuruinen vahinko. Palautusvelvollisuus on aiheutunut kokonaan [REDACTED] menettelystä.

Suomen valtion/ opetus- ja kulttuuriministeriön vastaus

Valtio on vaatinut, että [REDACTED] valitus hylätään.

Valtio on toistanut valituksestaan ilmenevät perusteet ja todennut lisäksi, että Porin kaupunki on maksanut kokonaan palautettavaksi määrätyn valtionosuuden.

Pääkäsittely

Hovioikeus on toimittanut asiassa pääkäsittelyn 23.-26.11.2021 siitä erikseen laaditun pöytäkirjan mukaisesti.

Kirjalliset todisteet (numerointi kuten käräjäoikeudessa):

2. Opetushallituksen täyttöohje 20.9.2017 koskien lukioiden opiskelijamäärien ilmoittamista (liite 7)
3. Opetushallituksen käyttömenojen valtionosuuksien laskentakysely 30.8.2013 (liite 15, sivut 326 - 327)
4. Opetushallituksen perustietolomake (liite 15, sivut 338 - 339)
6. Näyttökuvat, aikuislukion opiskelijamäärien selvittämisen työjärjestys, aikuislukion tutkinto-opiskelijoiksi ilmoitetut OPH tilastoista (liite 20, sivut 666 - 680)
- 7/19. Oppilasmäärien tarkastaminen vuosilta 2013 – 2018 / Aikuislukion opiskelijamäärien selvittämisen työjärjestys (liite 21)
- 8/21. Porin aikuislukioista eronneet/erotetut opiskelijat 1.1.2012 - 21.12.2018 (liite 23)
9. Porin tarkastustoimen tarkastusraportti Porin aikuislukion oppilasmääristä ja valtionosuusrajoituksesta (liite 2)
18. Perustietolomakkeen täyttöohjeet vuosilta 2012 - 2018 (liite 19)
20. Koulutuslautakunnan pöytäkirja nro 7/6.10.2009 (liite 22)
22. Tarkastuslautakunnalle osoitettu selvityspyyntö liitteineen (liite 6)
23. [REDACTED]
24. Opetus- ja kulttuuriministeriön perusteettoman edun takaisinperintäpätös liitteineen kokonaisuudessaan
27. Taulukko Porin aikuislukion lukiokoulutuksen tutkinto-opiskelijoina ilmoitetut, OPH:n tilastossa (Li1) (uusi)
28. Selvitys tulkinnanvaraisista opiskelijoista, jotka tuomioissa oli poistettu (uusi)
29. Tiliote opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpidosta 5.1.2021 (uusi)
30. Porin kaupungin maksu 4.8.2021 (uusi)
31. [REDACTED] selvitys ja listaus siitä, miten opiskelijastatustuksia tulee tulkita (uusi)
32. Sopimus lukiokoulutuksen järjestämisestä Winnovan opiskelijoille (uusi)
33. Lukuvuosittaiset työsuunnitelmat lukio-opetuksen järjestämisestä Winnovan opiskelijoille vuosilta 2012 - 2013, 2013 - 2014, 2014 - 2015 ja 2015 - 2016 (uusi)
34. [REDACTED] lisäselvitys [REDACTED] selvitykseen ja listaukseen (uusi)
35. [REDACTED] (uusi)

Hovioikeudessa on kuultu [REDACTED] ja [REDACTED] todistelutarkoituksessa. Lisäksi hovioikeudessa on kuulusteltu [REDACTED]

[REDACTED] ja [REDACTED] todistajina.

Hovioikeuden ratkaisu

Perustelut

Arvioinnin lähtökohdat

■■■■■ ja todistajat ovat kertoneet hovioikeudessa tapahtumista ja valtionosuusrahoituksen piiriin kuuluvista opiskelijoista olennaisilta osin samalla tavalla kuin käräjäoikeuden tuomion sivuille 13-20 on kirjattu jäljempänä mainituin lisäyksin. Hovioikeudessa uusina todistajina kuultujen ■■■■■ kertomuksia on jäljempänä selostettu niiltä osin kuin niillä on ollut merkitystä asian ratkaisemisen kannalta.

Syytteen ja asianomistajan vaatimusten perusteena olevasta ■■■■■ selvitystyöstä on hovioikeudessa esitetty uutena kirjallisena todisteena taulukko, joka sisältää listauksen kaikista Porin aikuislukion tutkinto-opiskelijoina ilmoitetuista opiskelijoista syytteessä kuvattuna aikana (kirjallinen todiste 27). Selvitystyötä on myöhemmin täydennetty keväällä 2021 tehdyllä lisäselvityksellä (kirjallinen todiste 28). Taulukoista ilmenevistä opiskelijoista on hovioikeudessa esitetty myös sekä ■■■■■ (kirjallinen todiste 34) että ■■■■■ (kirjallinen todiste 31) opiskelijakohtaiset selvitykset.

■■■■■ mukaan Porin aikuislukion tutkinto-opiskelijoina ilmoitetuista opiskelijoista laaditut taulukot (kirjalliset todisteet 27 ja 28) sisältävät selvityksen opiskelijoiden MultiPrimus-ohjelmistosta löytyvistä opiskelijakorttitiedoista. Hovioikeudessa ei ole ilmennyt aihetta epäillä näiden selvityksessä esitettyjen opiskelijakorttitietojen oikeellisuutta. Ilmoitettujen oppilasmäärien väitettyä virheellisyyttä voidaan opiskelijakohtaisesti siten arvioida kyseiseen taulukkoon kirjattujen merkintöjen perusteella.

Virheellisesti ilmoitetut opiskelijat

Passiiviset opiskelijat

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 §:n mukaan opiskelijamääriä laskettaessa opiskelija voidaan lukea opiskelijaksi enintään niin kauan kuin opiskelu voisi päätoimisesti kestää. Tekoaikana voimassa olleen lukiolain 24 §:n 2 momentin toisen virkkeen mukaan eronneeksi katsotaan myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta, jos on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja.

Hovioikeudessa vastaanotetusta henkilötodistelusta on käynyt ilmi, että aikuislukioissa yleisesti pyritään aktiivisesti ottamaan yhteyttä opintonsa keskeyttäneisiin opiskelijoihin ja selvittämään, onko heidän tarkoituksenaan jatkaa opintoja. ■■■■■ kertomusten mukaan opiskelijoiden opiskeluaktiivisuus on tarkistettu Tampereen ja Turun aikuislukioissa ennen valtionosuusrahoituksen ilmoituspäiviä. ■■■■■ on hovioikeudessa kertonut, että jos opiskelijalla ei ollut merkintöjä tilastointipäivien välissä, opiskelija arkistoitii, eikä tällaista opiskelijaa ilmoitettu valtionosuuteen oikeuttavaksi. Tällaiset arkistoinnit tehtiin puolivuositain tilastointipäivien yhteydessä.

■■■■■ hovioikeudessa esittämän tulkinnan mukaan opiskelija voidaan ilmoittaa valtionosuuteen oikeuttavaksi koko neljän vuoden opinto-oikeuden ajan riippumatta opiskelijan aktiivisuudesta. Lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain rinnakkaisuudesta kuitenkin seuraa,

ettei koulutuksen järjestäjällä ole oikeutta valtionosuusrahoitukseen sellaisesta opiskelijasta, joka olisi katsottava edellä mainitun pykälän nojalla eronneeksi. [REDACTED] tulkintaa on siten pidettävä lukiolain vastaisena. Myöskään [REDACTED] mainitsema opiskeluoikeuden ylläpitäminen ei muodosta perustetta tällaisten useamman lukukauden ajan passiivisena pysyneiden opiskelijoiden ilmoittamiseen valtionosuusrahoituksen perusteeksi.

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion sivuilta 21-22 ilmenevän tulkinnan siitä, että opiskelija voidaan ilmoittaa valtionosuuteen oikeuttavaksi opiskelijaksi lukioon ilmoittautumista taikka viimeistä suoritusta tai opiskeluun osanottamista seuranneen lukuvuoden aikana. Tämän jälkeen opiskelija on katsottava lukiolain 24 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla eronneeksi, eikä koulutuksen järjestäjällä ole oikeutta valtionosuusrahoitukseen tällaisen opiskelijan perusteella.

Edellä mainituin perustein tällaiset passiiviset tutkinto-opiskelijoina ilmoitettujen opiskelijoiden listauksesta ilmenevät opiskelijat on katsottava virheellisesti valtionosuuden perusteeksi ilmoitetuiksi opiskelijoiksi.

Lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen (LUVA) ja starttilukion opiskelijat

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen 19 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan lukiokoulutuksen opiskelijamäärä ja lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskelevien määrä lasketaan erikseen.

Lukioiden opiskelijamäärän ilmoittamista koskevan opetushallituksen täyttöohjeen (kirjallinen todiste 2) mukaan lukiokoulutukseen valmistava koulutus on tarkoitettu maahanmuuttajille ja vieraskielisille. Maahanmuuttajien ja vieraskielisten lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijamäärään ilmoitettavaa opiskelijaa ei voida ilmoittaa samana tilastointipäivänä rahoituksen perusteena olevaksi opiskelijaksi muussa rahoituslaissa tarkoitettussa koulutuksessa.

Lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskelevien oppilaiden ilmoittamista koskevat säännökset ja opetushallituksen ohjeet ovat olleet tältä osin selvät. Valmistavassa koulutuksessa opiskelevia oppilaita ei tule ilmoittaa lukiokoulutuksen opiskelijamäärissä.

Oppilasmääriä ja valtionosuusrahoitusta koskevan Porin tarkastustoimen raportin (kirjallinen todiste 9) mukaan LUVA-opiskelijatiedot on Porin aikuislukiossa ilmoitettu oikein. LUVA-koulutukseen osallistuvia opiskelijoita on myös [REDACTED] laatiman listauksen mukaan ilmoitettu lukiokoulutuksen opiskelijamääriin. Asiassa ei ole kuitenkaan selvitetty, että tällaisia opiskelijoita koskevat tiedot olisi ilmoitettu sekä lukiokoulutuksen että lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijamäärissä (kirjallinen todiste 34).

Avustuspetoksen rangaistavuus edellyttää, että väärällä tiedolla hankitaan tai pyritään hankkimaan itselle tai toiselle taloudellista hyötyä. Ottaen huomioon, että koulutuksen järjestäjällä on ollut oikeus valtionosuusrahoitukseen lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen osallistuvista opiskelijoista, on asiassa jäänyt näyttämättä, että tällaisten opiskelijoiden virheellisellä ilmoittamisella olisi hankittu tai yritetty hankkia taloudellista hyötyä. Näin ollen tällaisia opiskelijoita ei tule lukea syytteen mukaisesti [REDACTED] syyksi haamuopiskelijoina.

Opetushallituksen täyttöohjeissa ei ole määräyksiä niin sanottuun starttilukioon osallistuvien opiskelijoiden ilmoittamisesta. [REDACTED] mukaan starttilukiota suorittavat opiskelijat eivät suorita lukion koko oppimäärää, jolloin heitä ei tule ilmoittaa lukiokoulutuksen opiskelijamäärässä. Hänen laatimansa selvityksen (kirjallinen todiste 34) mukaan starttilukiosta saa oman todistuksen suoritetuista opinnoista. Neljän erikseen mainitun oppiaineen suoritukset luetaan aikuislukiossa hyväksi koulukohtaisiin suorituksiin. Reaaliaineiden lukiotasoinen suoritus hyväksiluetaan varsinaisiin lukio-opintoihin.

[REDACTED] mukaan starttilukion opiskelijat luetaan tutkinto-opiskelijoina lukiokoulutuksen opiskelijamääriin ja tämä opiskeluaika kuluttaa lukiokoulutuksen neljän vuoden opintoaika. Starttilukioon osallistuvat opiskelijat suorittavat ennen varsinaisia lukion opintoja niin sanottuja ”nollakursseja” saadakseen varmemman lähdön lukion opiskeluun.

Esitetyn selvityksen perusteella asiassa on jäänyt epäselväksi, voidaanko starttilukiota suorittavat opiskelijat lukea valtionosuuteen oikeuttavaan lukiokoulutuksen oppilasmäärään. Riittävän selvityksen puuttuessa asia on tulkittava vastaajan eduksi. [REDACTED] kertomuksella on kuitenkin tullut näytetyksi, että starttilukio tulee laskea mukaan rahoituksen perusteena olevaan neljän vuoden opintoaikaan.

Edellä mainituin perustein virheellisesti tutkinto-opiskelijoina ilmoitettujen opiskelijoiden listauksesta on poistettava sellaiset lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta ja starttilukiota suorittaneet opiskelijat, joiden merkintä on perustunut ainoastaan tällaiseen koulutukseen osallistumiseen. Näin ollen Porin aikuislukiossa ilmoitettujen tutkinto-opiskelijoiden listauksesta on poistettava virheellinen merkintä seuraavien opiskelijoiden kohdalla: 27 (syksy 2012 – kevät 2013), 48, 49 (kevät 2013 – kevät 2014), 50, 84, 98, 123, 133, 168, 184, 219, 226, 286, 378, 406, 413, 453, 482, 488, 597 ja 627.

Opiskelijalla 27 ei ole opiskelijakorttitietojen mukaan suorituksia eikä valintoja. Näin ollen kyseistä opiskelijaa ei voida ilmoittaa valtionosuuden perusteeksi 20.9.2013-20.1.2014 passiivisuuden perusteella.

Koska starttilukion on edellä katsottu kuluttavan rahoituksen perusteena oleva a neljän vuoden opiskeluaikaa, opiskelija 49 on käyttänyt neljän vuoden opiskeluaikansa vuoden 2016 loppuun mennessä. Näin ollen kyseistä opiskelijaa ei voida ilmoittaa valtionosuuden perusteeksi enää 20.1.2017-20.1.2018.

Ammatillisen tutkinnon perusteella ylioppilaskirjoituksiin osallistuvat

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 2 momentin toisen virkkeen mukaan lukiokoulutuksen opiskelijamäärään lasketaan lukion koko oppimäärää opiskelevat opiskelijat. Lukioden oppilasmäärien ilmoittamisesta annetun opetushallituksen täyttöohjeen (kirjallinen todiste 2) mukaan aineopiskelijoita ovat opiskelijat, jotka eivät opiskele lukion koko oppimäärää, tai toisessa oppilaitoksessa tai koulutuksessa päätoimisesti opintojaan suorittavat tai kahta tutkintoa suorittavat opiskelijat, mikäli heidät ilmoitetaan rahoituksen perusteena olevaksi opiskelijaksi toisen oppilaitoksen tai koulutusmuodon opiskelijatiedoissa.

[REDACTED] kertomuksista on käynyt ilmi, että suoraan kirjoituksiin osallistuvat opiskelijat on tulkittu vakiintuneesti aineopiskelijoiksi. Mikäli opiskelija kuitenkin on aloittanut suorittamaan

lukion kursseja, hänet on katsottu tutkinto-opiskelijaksi. [REDACTED] mukaan lukion kursseja suorittamaan ryhtyneet opiskelijat saattoivat tuntea opinnot raskaiksi ja suorittivat lopulta ylioppilaskirjoitukset ammatillisen tutkinnon pohjalta. Kaksoistutkinnon suorittaneilla opiskelijoilla oli oikeus osallistua suoraan kirjoituksiin. Tällaiset opiskelijat olivat kirjoilla ammattikoulussa, eikä heidän perusteella ollut oikeutta saada lukiokoulutuksen valtionosuusrahoitusta. Mikäli tällaiset opiskelijat kuitenkin suorittivat lukion opinnot ammattikoulun jälkeen, heidät tulkittiin lukiossa tutkinto-opiskelijoiksi.

[REDACTED] kertomuksilla asiassa on tullut näytetyksi, että aikuislukioissa vallitsevan käytännön mukaan ammatillisen tutkinnon perusteella ylioppilaskirjoituksiin osallistuvat opiskelijat on pääsääntöisesti ilmoitettu tutkinto-opiskelijoiksi. Näin on etenkin silloin, kun opiskelijan on katsottu ryhtyneen suorittamaan lukion koko oppimäärää. Vastaavasti noudatetun käytännön perusteella tutkinto-opiskelijoiksi on voitu katsoa kaksoistutkinnon suorittavia opiskelijoita, jotka suorittavat lukion opinnot ammattikoulun jälkeen.

Näin ollen ainoastaan sillä perusteella, että opiskelijan tiedoissa on ollut merkintä opiskelijan osallistumisesta ylioppilaskirjoituksiin ammatillisen tutkinnon perusteella, ei voida poissulkea sitä mahdollisuutta, ettei opiskelija pyrkisi suorittamaan myös lukion koko oppimäärän. [REDACTED] ja [REDACTED] kertomusten perusteella ohjeistus ammatillisen tutkinnon perusteella ylioppilaskirjoituksiin osallistuvien ja ammattikoulun jälkeen lukio-opintoja suorittavien kaksoistutkinto-opiskelijoiden osalta ei ole ollut selvä. Näin ollen asiassa on syyksilukemiseen riittävällä todennäköisyydellä jäänyt selvittämättä, että [REDACTED] olisi menetellyt tahallisesti ilmoittaessaan lukion kursseja suorittaneet ja ammatitutkinnon perusteella ylioppilaskirjoituksiin osallistuvat opiskelijat valtionosuusrahoitukseen oikeuttaviksi opiskelijoiksi.

Edellä mainituin perustein hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tulkinnan, jonka mukaan virheellisesti ilmoitetuista oppilasmääristä on poistettava ne opiskelijat, joiden ainoana merkinnän perusteena on ollut, että he osallistuvat ylioppilaskirjoituksiin ammatillisen tutkinnon pohjalta. Virheellisiksi merkityistä opiskelijoista ei kuitenkaan tule poistaa sellaisia opiskelijoita, jotka ovat osallistuneet ylioppilaskirjoituksiin ammatillisen tutkinnon pohjalta, mutta joilla ei kuitenkaan ole lainkaan kurssisuorituksia tai -valintoja aikuislukiossa. Tällaisten opiskelijoiden ei voida tulkita tähänneen lukion oppimäärään.

Virheellisesti tutkinto-opiskelijoina ilmoitettujen opiskelijoiden joukosta on siten poistettava kokonaan seuraavat opiskelijat: 12, 13, 17, 35, 37, 45, 46, 64, 86, 103, 106, 109, 113, 121, 143, 144, 152, 169, 175, 176, 177, 189, 204, 217, 218, 222, 235, 237, 280, 283, 298, 308, 320, 321, 323, 334, 347, 362, 370, 379, 390, 395, 410, 418, 419, 422, 428, 465, 467, 468, 471, 484, 494, 502, 506, 510, 516, 518, 520, 523, 524, 533, 534, 552, 556, 561, 564, 567, 573, 579, 580, 581, 582, 592, 595, 609, 617, 626 ja 634.

Kokonaisopiskeluaika ja aikaisemmin hyväksiluetut opinnot

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen 23 §:n mukaan rahoituksen perusteena olevia opiskelijamääriä laskettaessa opiskelija voidaan lukea rahoituksen perusteena olevaksi opiskelijaksi niin kauan kuin opiskelu voisi päätoimisesti suoritettuna kestää. Tekoaikana voimassa olleen lukiolain mukaan lukion oppimäärä tulee suorittaa enintään neljässä vuodessa, jollei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä suoritusajan pidennystä.

Lukioiden opiskelijamäärän ilmoittamista koskevan opetushallituksen täyttöohjeen (kirjallinen todiste 2) mukaan lukio-opintojen kestoa laskettaessa tulee huomioida myös opiskelijan hyväksiluetut lukio-opinnot, mikäli opiskelijalle hyväksiluetaan osaamisen tunnustamisen kautta aiempia lukio-opintoja. Jos opiskelija on aiemmin opiskellut lukiossa esimerkiksi yhden lukuvuoden, jona aikana hän on suorittanut normaalimäärän kurseja, jotka hänelle hyväksiluetaan hänen aloittaessaan uudestaan lukio-opinnot, niin silloin kyseisen opiskelijan voi ilmoittaa rahoituksen perusteena olevaksi opiskelijaksi vielä enintään kolmen vuoden ajan. Toinen mahdollisuus on laskea hyväksiluennan jälkeen jäävien suoritettavien lukion kurssien määrän suhde lukion koko oppimäärään ja käyttäen laskennassa neljän vuoden maksimimäärää. Tällöin esimerkiksi aikuisten opetussuunnitelman mukaan 36 kurssin suorittaminen, kun 8 kurssia on hyväksiluettu, toisi lukion opintojen maksimisuoritusajaksi rahoituksen näkökulmasta hyväksiluennan jälkeen 3,3 vuotta (laskukaava $36 \times 4 : 44$).

██████████ mukaan hänellä ei ole ollut tietoa sellaisista opiskelijoiden aikaisemmista opinnoista, jotka ilmenevät ██████████ laitimasta listauksesta. ██████████ mukaan hän on opintoaikaa laskeessaan noudattanut opetushallituksen täyttöohjeen ohjeistusta. Selvitystyössä hän on käyttänyt samoja tietoja kuin aikuislukion koulusihteerillä ja rehtorilla olisi ollut käytettävissään. Mikäli opiskelija on siirtynyt aikuislukioon toisesta kaupungin koulusta, aikaisempi koulutushistoria tulee automaattisesti myös aikuislukion tietoon. Porin ulkopuolelta siirtyvien opiskelijoiden opiskeluhistoriatiedot on sen sijaan täytynyt kirjata erikseen. Näiltä osin ██████████ on selvityksessään luottanut kirjattuihin tietoihin, eikä hän ole itse selvittänyt opiskelijoiden aikaisempia opiskelutietoja.

Hovioikeudessa uutena todistajana kuullun ██████████ mukaan MultiPrimus-ohjelmisto on otettu Porin kouluissa käyttöön vuonna 2005. Tuolloin jokainen kaupungin koulu on toimittanut ohjelman toimittajalle tietokantansa, jotka yhdistettiin ja toimitettiin Porin kaupungille. Ohjelmiston tietokannassa jokainen koulu näkee omat tietonsa, ja kun opiskelija siirtyy toiseen kouluun tämän korttitiedot siirtyvät uuteen kouluun. Porin aikuislukio oli ottanut yhteisen MultiPrimuksen käyttöön samaan aikaan muiden koulujen kanssa. ██████████ on edelleen kertonut olleensa tekemisissä ██████████ kanssa MultiPrimus-ohjelmiston käyttöön liittyvissä asioissa. ██████████ mukaan ██████████ oli kyky ja taito käyttää ohjelmistoa.

Kokonaisopiskeluaikaa ja opintojen hyväksilukua koskevat opetushallituksen ohjeet ovat olleet selkeät. ██████████ ja ██████████ kertomusten perusteella on tullut näytetyksi, että MultiPrimus-ohjelmiston tiedoista ilmenevät opiskelijoiden aikaisemmat koulutustiedot ovat olleet ██████████ saatavilla ja hänen on katsottava olleen niistä tietoinen. ██████████ on siten ollut käytettävissään riittävät tiedot opiskelijoiden jäljellä olevan opiskeluajan määrittämiseksi.

Edellä mainituin perustein tutkinto-opiskelijoina ilmoitettujen opiskelijoiden listauksesta ilmenevät opiskelijat, joiden opiskeluaika on käytetyn ajan tai hyväksilukujen perusteella ylittänyt neljä vuotta, on katsottava virheellisesti valtionosuuden perusteeksi ilmoitetuiksi opiskelijoiksi.

Epäselvät kirjaukset

Porin aikuislukion tutkinto-opiskelijoina ilmoitetuista opiskelijoista laadituista taulukoista ilmenee myös opiskelijoita, joiden osalta ei ole aikaisempia opintoja koskevien tietojen puuttuessa esitetty luotettavaa selvitystä siitä, ettei

koulutuksen järjestäjä olisi näiden opiskelijoiden osalta ollut oikeutettu valtionosuusrahoitukseen.

Tällaisen riittävän selvityksen puuttuessa seuraavia opiskelijoita ei voida syyksilukemiseen riittävällä todennäköisyydellä tulkita virheellisesti ilmoitetuiksi: 15, 19, 32 (syksy 2012 – syksy 2013), 47 (syksy 12 – kevät 13), 54, 157 (syksy 2012 – kevät 2016), 163, 186 (syksy 2012 – syksy 2013), 221 (kevät 2012 – syksy 2013), 328, 330 (syksy 2012), 376 (kevät 2013 – kevät 2014), 442 (syksy 2012), 463, 501, 512 (syksy 2012), 612, 625 ja 637.

Opiskelijan 344 osalta tieto opintojen keskeytyksestä on tullut vasta tilastointipäivän jälkeen. Opiskelijan 547 osalta ei puolestaan ole esitetty selvitystä siitä, onko tieto keskeytyksestä tullut ennen tilastointipäivää. Näitä opiskelijoita ei siten voida katsoa tahallisesti virheellisesti ilmoitetuiksi.

Opiskelijoiden 59, 433, 434, 500 ja 575 ”ehkä”-virhemerkinnän syynä on katsottava olleen se, että opiskelijan ammattitutkintoa koskevien tietojen perusteella hänen on oletettu osallistuvan ylioppilaskirjoituksiin ammatillisen tutkinnon pohjalta. Ottaen huomioon, että listauksesta on edellä esitetyn perusteiden poistettu ne opiskelijat, joiden ainoana merkinnän perusteena on ollut, että he osallistuvat ylioppilaskirjoituksiin ammatillisen tutkinnon pohjalta, ei myöskään tällaisia opiskelijoita voida katsoa virheellisesti ilmoitetuiksi.

Opiskelijan 513 hyväksilukuja ei ole kevään 2021 selvityksen mukaan ollut kirjattu vielä keväällä 2018 tehdyn selvityksen aikana. Näin ollen myöskään [REDACTED] ei ole voinut olla tietoinen aikaisemmista opinnoista opiskelijakorttitietojen perusteella. Kyseistä oppilasta ei siten voida katsoa virheellisesti ilmoitetuksi tekoaikana.

Virheellisesti ilmoitetut oppilasmäärät

Edellä esitettyjen virheellisinä ilmoitetuiksi merkittyjen opiskelijoiden vähennysten jälkeen hovioikeus katsoo asiassa näytetyksi, että Porin aikuislukion opiskelijamäärät on ilmoitettu tilastointipäivinä virheellisesti seuraavasti:

20.9.2012	76 opiskelijaa
20.1.2013	86 opiskelijaa
20.9.2013	68 opiskelijaa
20.1.2014	81 opiskelijaa
20.9.2014	111 opiskelijaa
20.1.2015	134 opiskelijaa
20.9.2015	136 opiskelijaa
20.1.2016	148 opiskelijaa
20.9.2016	151 opiskelijaa
20.1.2017	158 opiskelijaa
20.9.2017	152 opiskelijaa
20.1.2018	30 opiskelijaa

Taloudellinen hyöty

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion sivulta 24 ilmenevät perustelut teolla hankitusta taloudellisesta hyödyistä. Koska oppilaskohtainen valtionosuus lasketaan oppilasmäärään perustuvan painotetun keskiarvon perusteella, hovioikeudella ei ole ollut edellytyksiä laskea tarkasti taloudellisen hyödyn määrää hovioikeudessa syyskuun luettujen oppilasmäärien

perusteella. Sen vuoksi hovioikeus on arvioinut tavoitellun hyödyn määrän syyttäjän vaihtoehtoiseen syytteesen perustuvan laskelman perusteella. ■■■■■ on siten hankkinut tai yrittänyt hankkia Porin kaupungille taloudellista hyötyä yhteensä yli kaksi miljoonaa euroa.

Tahallisuus

■■■■■ on Porin aikuislukion pitkäaikaisena rehtorina vastannut Porin aikuislukion toiminnasta sekä sivistystoimelle ja sieltä edelleen opetushallitukselle toimitettujen oppilastietojen oikeellisuudesta. Hänen on tässä asemassaan täytynyt tuntea valtionrahoitusta koskeva lainsäädäntö ja tietojen ilmoittamista koskeva ohjeistus sekä ymmärtää ilmoitettavien tietojen oikeudellinen merkitys.

Edellä virheellisesti ilmoitetuiksi todettujen opiskelijoiden osalta on ■■■■■ ja ■■■■■ kertomuksilla tullut näytetyksi, että ■■■■■ on ollut tietoinen siitä, että aikuislukion opiskelijamäärissä on ilmoitettu myös useamman lukukauden ajan passiivisena pysyneitä opiskelijoita. Vastaavasti ■■■■■ on katsottava olleen tietoinen MultiPrimus-ohjelmistoon kirjatuihin opiskelijoiden aikaisemmasta opintohistoriasta. ■■■■■ tiedossa on siten ollut useita sellaisia seikkoja, joiden perusteella hänen on tullut pitää vähintäänkin varsin todennäköisenä, että hänen antamansa tiedot aikuislukion opiskelijamääristä ovat olleet olennaisesti virheellisiä.

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion sivulta 24 ilmenevät perustelut ja johtopäätöksen ■■■■■ vaikutuksesta hänen menettelyynsä. Edellä mainituin perustein hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että Eskelisen menettely on ollut tahallista siltä osin kuin opiskelijat on edellä katsottu virheellisesti ilmoitetuiksi.

Syyksilukeminen

Kohta 1

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion sivuilta 25-27 ilmenevän syyksilukemisen kohdassa 1 kuitenkin siten, että ■■■■■ on antanut seuraavat oppilasmääriä koskevat väärät tiedot:

Ilmoituspv (tilastointipvm)	Ilmoitettu opp.määrä	Todettu opp.määrä	Haamuoppilaita
20.9.2012	218	142	76
20.1.2013	215	129	86
20.9.2013	231	163	68
20.1.2014	214	133	81
20.9.2014	253	142	111
20.1.2015	248	114	134
20.9.2015	257	121	136
20.1.2016	253	105	148
20.9.2016	257	106	151
20.1.2017	249	91	158
20.9.2017	248	96	152
20.1.2018	103	73	30

Väärän sisältöisten ilmoitusten perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö on maksanut Porin kaupungille perusteettomasti lukiokoulutuksen valtionosuutta vuosilta 2012-2016 arviolta 1.642.000 euroa ja vuoden 2017 lukiorahoitusta on tullut oikaista arviolta 515.000 euroa pienemmäksi.

Kohta 2

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion sivulta 27 ilmenevän syyksilukemisen kohdassa 2 kuitenkin siten, että Porin kaupungille on suoritettu perusteetonta etua edellä mainitut määrät 828.564,20 euron asemasta.

Rangaistusseuraamus

Rikoslain 6 luvun 4 §:n mukaan rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen.

Rikoslain avustuspetosta koskevilla säännöksillä pyritään suojaamaan vastikkeettomasti jaettavien julkisten varojen ohjautumista avustuksen myöntäjän määrittelemillä edellytyksillä tiettyyn, avustuksen myöntäjän tärkeänä pitämien yhteiskunnallisten tai muiden tavoitteiden saavuttamista edistävään tarkoitukseen. ■■■■■ syyksi luetussa törkeässä avustuspetoksessa on ollut kysymys siitä, että hän on valtionosuuden saamisen perusteeksi ilmoittanut aikuislukion lukiokoulutuksen opiskelijamääristä vääriä tietoja ja siten hankkinut Porin kaupungille valtionosuutta, johon se ei ole ollut oikeutettu.

Vaikka kaupungille hankitun taloudellisen hyödyn määrä on ollut huomattava, teon moitittavuutta arvioitaessa on kiinnitettävä enemmän huomiota tekotapaan ja siitä ilmenevään ■■■■■ syyllisyyteen. Hänen Porin kaupungille hankkimansa valtionosuusrahoitus on kaupungin toimesta käytetty koulutuksen järjestämiseen. ■■■■■ ei ole katsottava pyrkineen saamaan itselleen taloudellista hyötyä. Tekoa ei ole myöskään pidettävä erityisen suunnitelmallisena. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että oikeudenmukainen rangaistus ■■■■■ syyksi luetuista rikoksista on yhteinen kahden vuoden vankeusrangaistus.

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion sivuilta 27-28 ilmenevät perustelut ja johtopäätöksen ■■■■■ saaman julkisuuden merkityksestä rangaistuksen mittaamiseen.

Rikoslain 6 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan määräaikainen, enintään kahden vuoden vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi, jollei rikoksen vakavuus, rikoksesta ilmenevä tekijän syyllisyys tai tekijän aikaisempi rikollisuus edellytä ehdottomaan vankeuteen tuomitsemista. Tämän lisäksi rangaistuksen lajista päätettäessä noudatetaan rikoslain 6 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan rangaistuksen mittaamisessa vaikuttavien perusteiden ohella, mitä 9-12 §:ssä säädetään.

Ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välinen rangaistuslajin valinta on kokonaisharkintaa. Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että mitä lähempänä rangaistus on kahta vuotta vankeutta, sitä painavampia perusteita tarvitaan, jotta rangaistus voidaan tuomita ehdollisena (ks. esim. KKO 2015:18, kohta 19 ja siinä viitatus ratkaisut)

■■■■■ tuomitun vankeusrangaistuksen pituus ja teolla hankittu huomattava taloudellinen hyöty puoltavat vankeusrangaistuksen tuomitsemista ehdottomana. Toisaalta ■■■■■ ei ole aikaisemmin rikoksista rekisteröity. Hän ei edellä todetuin tavoin ole pyrkinyt hankkimaan itselleen taloudellista

hyötyä, eikä teko ole ollut erityisen suunnitelmallinen. Nämä seikat sekä jossain määrin myös [REDACTED] puoltavat vankeusrangaistuksen tuomitsemista ehdollisena.

Edellä mainittuja seikkoja harkitessaan hovioikeus katsoo, ettei rikoksen vahingollisuus ja [REDACTED] syyllisyys edellytä ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemista. Ehdollista vankeusrangaistusta ei kuitenkaan yksinään voida pitää riittävänä rangaistuksena [REDACTED] syyksi luetuista rikoksista. Ehdollisen vankeusrangaistuksen ohella on sen vuoksi tuomittava yhdyskuntapalvelua 90 tuntia. [REDACTED] voidaan olettaa suoriutuvan yhdyskuntapalvelusta ja hän on antanut suostumuksensa sen tuomitsemiseen.

Vahingonkorvausvelvollisuus

Perusteettomaan valtionosuuteen liittyvä vahinko

Porin kaupungin vahingonkorvausvaatimus on perustunut [REDACTED] tekemään selvitykseen virheellisesti ilmoitetuista lukiokoulutuksen oppilasmääristä sekä perusteettomaan valtionosuuden määrään, joka on jouduttu palauttamaan valtiolle. Kaupungin mukaan valtionosuudet on käytetty koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin, jolloin myös aikuislukio on saanut enemmän rahoitusta kuin se olisi todellisen oppilasmäärän perusteella ollut oikeutettu saamaan. Oppilasmäärällä on kaupungin mukaan ollut vaikutusta siihen, miten valtionosuusrahoitusta on ohjattu aikuislukion käyttöön.

[REDACTED] on kiistänyt kaupungin perusteettoman valtionosuuden palautukseen perustuvan vahingonkorvausvaatimuksen. [REDACTED] mukaan aikuislukion oppilasmäärällä ei ole ollut vaikutusta aikuislukion saamaan rahoitukseen ja tuntikehykseen. Koulutus olisi tullut järjestää riippumatta kurssin oppilasmääristä. Joka tapauksessa valtionosuusrahoitus on käytetty oppilaitosten rahoitukseen, jolloin kaupunki on saanut rahan käytöstä hyötyä.

Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n mukaan, joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen. Milloin vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädettyllä teolla, vahingonaiheuttaja on vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaisesti velvollinen korvaamaan myös taloudellisen vahingon. Vahingonkorvauksella vahingonkärsijä pyritään asettamaan samaan asemaan, jossa hän olisi, jos vahinkoa ei olisi tapahtunut.

Vahingonkorvausoikeudessa vahingon määrittämisen lähtökohtana on vakiintuneesti pidetty niin sanotun differenssiopin mukaista tapahtumainkulkujen erotusta. Tämän mukaan vahinko perustuu hypoteettisen ja todellisen tapahtumainkulkujen väliseen vertailuun. Hypoteettinen tapahtumien kulku on oletus sellaisesta tapahtumaketjusta, johon ei liity korvausvastuun perustuvaa seikastoa. Kun vahinko on aiheutettu rikollisella teolla, vaihtoehtoinen tapahtumainkulku on tilanne, josta on poistettu rikollinen teko ja sen vaikutukset (ks. KKO 2019:9, kohta 16 ja KKO 1999:105).

Korkein oikeus on ennakkopäätöksessään KKO 2019:9 todennut avustuspetoksen tunnusmerkistön toteutuvan jo sillä, että avustuksen hakija taloudellisen hyödyn hankkimisen tarkoituksessa ilmoittaa avustuksen saamiseen olennaisesti vaikuttavan väärän tiedon tai jättää ilmoittamatta tällaisesta olosuhteiden muutoksesta (kohta 21). [REDACTED] on katsottu edellä syyllistyneen törkeään avustuspetokseen ilmoittaessaan vuosina 2012-2018

Porin aikuislukion oppilasmäärän liian suurena. Tässä asiassa tosiasiallisiin tapahtumiin vertailtava tapahtumainkulku on siten sellainen, jossa Porin aikuislukion oppilasmäärät olisi ilmoitettu oikean suuruisena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 62 §:n nojalla määrännyt Porin kaupungin palauttamaan liikaa saamansa valtionosuuden. Palautettavalta määrältä on päätetty olla perimättä korkoa. Palautettava määrä on perustunut kaupungin antamaan oppilasmääriä koskevaan selvitykseen. Hovioikeus toteaa, että perusteettoman edun palautuksella olosuhteet ovat saadun valtionosuuden osalta ennallistettu sellaiseksi, mikä se olisi ollut, mikäli oppilasmäärät olisi ilmoitettu Porin kaupungin näkemyksen mukaisesti oikealla tavalla. Näin ollen ainoastaan se seikka, että kaupunki on palauttanut perusteettomasti saamansa valtionosuuden ei osoita, että kaupungille olisi aiheutunut [REDACTED] menettelystä vahinkoa.

[REDACTED] ja kevääseen 2017 asti Porin kaupungin sivistysjohtajana toimineen [REDACTED] mukaan valtionosuudet olivat tulleet ensin kaupungin budjettiin, josta ne oli jaettu edelleen sivistystoimelle. Sivistystoimi oli jakanut saamansa määrärahan yksiköille ennen kaikkea tuntikehyksenä. [REDACTED] mukaan oppilasmäärillä on vaikutusta siihen kuinka suuret tuntikehykset ja käyttörahat koululle jaetaan.

[REDACTED] mukaan lukioissa tunnit oli jaettu oppilasmäärien ja mahdollisten erityistehtävien perusteella. Erityistehtävillä oli ollut merkitystä erityisesti aikuislukiolle jaettaviin tunteihin. Opetussuunnitelman mukaiset kurssit oli tullut myös järjestää. [REDACTED] arvion mukaan muutama kymmenen oppilasta ei aikuislukion kohdalla olisi välttämättä vielä vaikuttanut aikuislukion tuntikehykseen. Suuremmat poikkeamat oppilasmäärissä olisivat kuitenkin todennäköisesti vaikuttaneet rahoitukseen. Todellista vaikutusta on [REDACTED] mukaan kuitenkin vaikea arvioida, sillä jos opetus haluttiin järjestää, tähän oli oltava riittävät resurssit. [REDACTED] mukaan, jos aikuislukion oppilasmäärät olisivat pudonneet noin sataan oppilaaseen, aikuislukion asema olisi todennäköisesti muuttunut. Muutos ei kuitenkaan olisi ollut nopea, vaan se olisi vienyt useamman vuoden.

Korvausta vaativan tulee näyttää toteen korvauksen edellytykset, joihin kuuluu muun ohella myös se, että vahinkoa on aiheutunut. [REDACTED] ja [REDACTED] kertomuksilla on tullut näytetyksi, että valtionosuusrahoitusta ei ole sellaisenaan ohjattu aikuislukion käyttöön, vaan se on jaettu sivistystoimialan sisällä koulujen kesken tuntikehyksinä ja käyttörahana. Edelleen aikuislukion oppilasmäärällä on sinänsä voinut olla vaikutusta aikuislukiolle jaettuihin tuntikehyksiin ja siten määrärahoihin. Toisaalta kaupungilla on myös ollut velvollisuus järjestää tiettyä koulusta riippumatta saadusta valtionosuusrahoituksesta.

Esitetyn näytön perusteella hovioikeus pitää sinänsä mahdollisena, että [REDACTED] menettelystä on aiheutunut kaupungille vahinkoa. Kaupunki ei kuitenkaan ole esittänyt minkäänlaista selvitystä siitä, millaisiksi aikuislukiolle jaetut tuntikehykset ja rahoitus olisivat muodostuneet, mikäli oppilasmäärät olisi ilmoitettu kaupungin väittämällä tavalla oikean suuruisena. Näyttämättä on myös jäänyt, että aikuislukio olisi pienempien oppilasmäärien perusteella lakkautettu syytteen tekoaikana, vaikka aikuislukion asema olisikin tullut arvioitavaksi.

Edellä mainituin perustein Porin kaupunki ei ole näyttänyt, mistä ja miten paljon sille olisi tosiasiallisesti aiheutunut vahinkoa [REDACTED] menettelystä. Porin kaupungin vahingonkorvausvaatimus on siten tältä osin hylättävä.

selvitystyö

Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että muun muassa vahinkotapahtuman selvittelystä johtuneet vahingonkärsijän omien työntekijöiden työstä aiheutuneet kustannukset on korvattava silloin, kun vahingon selvittelystä on aiheutunut vahingonkärsijälle ylimääräistä työtä, vaikkei siitä olisi aiheutunut ylimääräisiä palkkakustannuksia (ks. esim. KKO 2021:68, kohta 14 ja KKO 1998:149).

selvitystyöstä vaadittu korvaus on perustunut opetus- ja kulttuuriministeriön selvitysvaatimukseen ja sen perusteella tehtyyn työhön. Hovioikeus katsoo, että kysymys on ollut menettelystä aiheutuneesta ylimääräisestä työstä. selvitystyöstä aiheutuneet kustannukset ovat siten sellaista vahinkoa, jonka on velvollinen korvaamaan. Vaatimus on määrältään riidaton.

Vakuustakavarikko

Porin kaupungin vahingonkorvausvaatimus on hylätty muilta kuin selvitystyöstä aiheutuneiden kustannusten osalta. Näin ollen Porin kaupungin vahingonkorvaussaatavan turvaamiseksi Satakunnan käräjäoikeuden 14.6.2019 asiassa PK 19/1161 määräämä vakuustakavarikko on kumottava 4.300 euron ylittävältä osalta. Pakkokeinolain 6 luvun 7 §:n 3 momentin nojalla hovioikeus kuitenkin määrää, että vakuustakavarikko on pidettävä voimassa, kunnes ratkaisu tulee lainvoimaiseksi.

Todistelukustannukset, oikeudenkäyntikulut ja puolustajan palkkio

Asian näin päättyessä on velvollinen korvaamaan, ja ja kuulemisesta aiheutuneet todistelukustannukset hovioikeudesta. ja kuulemisesta aiheutuneet todistelukustannukset jäävät valtion vahingoksi.

Kaupunki on hakenut muutosta ainoastaan käräjäoikeuden tuomitsemiin vahingonkorvauksiin, joten kaupunki on hävinnyt muutoksenhakunsa kokonaisuudessaan. Vastaavasti on voittanut muutoksenhakunsa kaupunkiin kohdistettuna siltä osin kuin kaupungin perusteettoman edun palautukseen liittyvä vahingonkorvausvaatimus on hylätty. Näin ollen kaupungin oikeudenkäyntikuluvaatimus hovioikeudesta hylätään ja kaupunki saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Kaupunki on käräjäoikeudessa voittanut asian syyksilukemisen osalta, mutta häviää nyt asian vahingonkorvausvaatimuksen osalta. Sen vuoksi kaupunki saa pitää oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudesta vahinkonaan ja vapautetaan tältä osin korvausvelvollisuudesta.

Hovioikeus hyväksyy puolustajaksi määrätyn asianajaja laskun. Pääkäsitelystä maksetaan palkkio sen todellisen keston mukaisesti eli 17 tunnilta. Asian näin päättyessä on velvollinen korvaamaan valtiolle määrältään hyväksymänsä asianajaja valtion varoista maksetun puolustajan palkkion.

Tuomiolauselma

Eri lehdellä.

Vaasan hovioikeus

Tuomiolauselma

22/106783

17.02.2022

Asianumero
R 21/260

Vastaja

[REDACTED]

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon:

Syyksi luetut rikokset

1. Törkeä avustuspetos 20.09.2012 - 20.01.2018

Syyksilukemista on muutettu.

Rikoslaki 29 luku 6 §

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1 §, 5 §, 8 §, 23 §, 24 §, 48 §, 50 §, 51 §, 57 §, 58 §

Asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1 §, 19 §, 25 §

VNA valtion rahoituksen perusteena käytettävistä lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen ja kansalaisopistojen keskimää

Laki kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta 49 §, 54 §, 57 §

Lukiolaki (629/1998) 1 §, 3 §, 4 §, 7 §, 19 §, 19a §, 20 §, 24 §, 30 §, 33 §, 35 §

2. Virkavelvollisuuden rikkominen 20.09.2012 - 20.01.2018

Syyksilukemista on muutettu.

Rikoslaki 40 luku 9 § 1

Laki kunnallisista viranhaltijoista 17 §

Syytekohdassa 1 mainitut säännökset

Rangaistusseuraamukset

Yhteinen rangaistus

Syyksi luetut rikokset 1-2

2 vuotta vankeutta

Vankeusrangaistus on ehdollinen.

Koeaika on alkanut käräjäoikeuden tuomion antamispäivästä ja päättyy 30.6.2023.

Ehdollisen vankeuden ohessa yhdyskuntapalvelua 90 tuntia

Ehdollinen rangaistus voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön, jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, josta hänet tuomitaan ehdottomaan vankeuteen ja josta syyte on nostettu vuoden kuluessa koeajan päättymisestä.

Korvausvelvollisuus

[REDACTED] vapautetaan velvollisuudesta suorittaa Porin kaupungille vahingonkorvauksena 828.564,20 euroa sekä oikeudenkäyntikuluina käräjäoikeudesta 3.080 euroa.

Muut lausunnot

[REDACTED] omaisuuteen kohdistuva Satakunnan käräjäoikeuden 14.6.2019 asiassa PK 19/1161 määräämä vakuustakavarikko kumotaan 4.300 euroa ylittäviltä osin. Vakuustakavarikko on pidettävä kokonaan voimassa, kunnes ratkaisu tulee lainvoimaiseksi.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Oikeudenkäyntiä hovioikeudessa koskevat lausunnot

██████████ velvoitetaan korvaamaan valtiolle sen varoista hovioikeudessa maksetuista todistelukustannuksista 110,96 euroa. Muilta osin todistelukustannukset jäävät valtion vahingoksi.

Valtion varoista maksetaan ██████████ puolustajaksi määrätyle asianajaja ██████████ palkkiona 6.847,50 euroa ja arvonnisäverona 1.643,40 euroa eli yhteensä 8.490,90 euroa, mikä määrä ██████████ velvoitetaan korvaamaan takaisin valtiolle.

Porin kaupungin oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Muutoksenhaku

Muutosta tähän ratkaisuun saadaan hakea korkeimmalta oikeudelta valittamalla vain, jos korkein oikeus niillä erityisillä perusteilla, jotka ilmenevät oheisesta valitusosoituksesta, myöntää valitusluvan. Valitusosoituksessa tarkoitettu määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen päättyy 19.4.2022.

Asian ovat ratkaisseet:

Hovioikeudenneuvos [REDACTED]
Hovioikeudenneuvos [REDACTED]
Ma. hovioikeudenneuvos [REDACTED]

Valmistelija:

Hovioikeuden esittelijä [REDACTED]

Ratkaisu on yksimielinen.